

La Cuarta Filípica de Demóstenes: nueva edición crítica

Felipe G. HERNÁNDEZ MUÑOZ

Universidad Complutense de Madrid

fhmuno@filol.ucm.es

A Ignacio Rodríguez Alfageme

Recibido: 28-11-2014

Aceptado: 18-12-2014

RESUMEN

Presentamos una nueva edición crítica de la *Cuarta Filípica* de Demóstenes, en la que por primera vez incorporamos sistemáticamente el testimonio de un buen número de manuscritos *recentiores*, especialmente hispánicos, además del de las ediciones aldinas.

Palabras clave: *Cuarta Filípica*, Demóstenes, edición, *recentiores* (*hispanici*), aldinas.

ABSTRACT

We present a new critical edition of Demosthenes' *Fourth Philippic*. For the first time, we incorporate systematically the evidence of a significant number of *recentiores*, especially Hispanici, besides the Aldine editions.

Keywords: *Fourth Philippic*, Demosthenes, edition, *recentiores* (*hispanici*), Aldine.

Cerramos la serie de las *Cuatro Filípicas*, que hemos venido publicando en los últimos años¹, con la última, la *Cuarta* (or. 10), un discurso sobre el que todavía persisten dudas de autenticidad. Lo más probable es que la pieza no haya salido tal como la conservamos de la propia mano de Demóstenes, sino que alguien, en fecha posterior, pero antigua, la haya configurado así en una especie de compilación razonablemente coherente de distintos fragmentos demosténicos. En ese sentido, el discurso es también demosténico, pero en grado diferente al resto de las *Filípicas*².

¹ La *Primera Filípica* se publicó en el volumen colectivo *La tradición y la transmisión de los oradores y rétores griegos – Tradition and Transmission of greek Orators and Rhetors*, Berlin 2012, 129-146. Después, en las páginas de esta misma revista, aparecieron la *Segunda* (CFC [g] 2013, 23, 307-319) y la *Tercera* (2014, 24, 369-392). Queremos, por ello, mostrar nuestro sincero agradecimiento a su Director durante estos años, el prof. Ignacio Rodríguez Alfageme.

² Como concluía Antonio López Eire, lo que hoy parece verosímil es admitir la autenticidad más del estilo que de la obra en sí, «que no es sino el resultado del cosido de abigarrados retazos, salidos —eso sí—

Nuestro objetivo prioritario en la edición del discurso ha sido el mismo que en las *Filípicas* precedentes: incorporar por primera vez en su aparato crítico un número importante de *recentiores*, especialmente de los conservados en nuestro país, así como el testimonio de las ediciones aldinas³. Nuestro deseo sería contribuir así a un mejor conocimiento de la complicada tradición textual demosténica y a poner en valor el testimonio de unos manuscritos a menudo olvidados.

En cuanto a la relación textual de estos *recentiores* entre sí o con los *veteres* demosténicos, vamos a seguir las líneas generales de algunos trabajos recientemente publicados⁴ para intentar establecer unas tendencias dominantes que no pretenden ocultar el alto grado de *contaminatio* -y confusión- a veces existente⁵.

En primer lugar, es destacable la relación que puede observarse entre el *vetus A* y los *recentiores M d C*, como lo prueban algunos añadidos comunes, mismo orden de palabras y otras coincidencias textuales. Apuntamos siempre algunos pasajes, sin ánimo de exhaustividad⁶:

Añadidos:

- 10.2 πλῆθός <ἐστίν> *A M d C*⁷
 10.18 δι' <αὐτό γε> τοῦθ' ἅπαντες (cum *G^{ms}*)
 10.58 <τὸ αἴτιον> τὸν
 10.70 ἔροιτό <σε>

del cálamo de Demóstenes» (*Demóstenes, Discursos políticos*, I, Madrid 1980, 234-5). Una bibliografía sobre ésta y otras cuestiones del discurso puede encontrarse en nuestro *Demóstenes, Discursos ante la Asamblea*, Madrid 2008, 74.

³ Se ha realizado en el marco del proyecto de investigación titulado «Manuscritos griegos en España y su contexto europeo», ref. FFI2011-25805, y ha sido maquetada con el programa «TeX» por Juan Manuel Macías Chaín. Como en el caso de las *Filípicas* anteriores, también ésta se siente deudora de la de M. Dils (*Demosthenis orationes*, vol. I, Oxford 2002), pionera en incluir el testimonio de algunos manuscritos *recentiores*.

⁴ «Para una genealogía de los manuscritos griegos de la *Tercera Filípica* conservados en España», en el vol. colectivo *Ágalma. Homenaje al Prof. Manuel García Teijeiro*, Valladolid 2014, 497-502; «The transmission of the demosthenic Text: Open Issues», en *Demosthenica libris manu scriptis tradita*, Wien 2014, 145-164, especialmente 147 ss., pero sobre todo en «Notas sobre el *vetus* demosténico *A* y su relación con algunos *recentiores* conservados dentro y fuera de España: la *Cuarta Filípica*», en *Manipulus studiorum en recuerdo de la Prof.ª Ana M.ª Aldama*, Madrid 2014, pp. 511-516, que seguimos de cerca.

⁵ Por lo que toca a los manuscritos hispánicos, es escasa la información genealógica que hay en D. Irmer, *Zur Genealogie der jüngeren Demostheneshandschriften. Untersuchungen an den Reden 8 und 9*, Hamburg 1972.

⁶ El primer número se refiere al discurso (10 = or. 10, *Cuarta Filípica*) y el segundo al párrafo en cuestión.

⁷ Por razones de economía en el uso de la siglas, siempre se aludirá implícitamente al grupo o subgrupo de manuscritos al que en cada apartado nos estemos refiriendo, que sólo se mencionará de forma explícita, con siglas, en el primer pasaje considerado o cuando pueda haber alguna ambigüedad o se añada la información de algún código suplementario.

Orden de palabras:

- 10.62 αὐτῷ παρασχεῖν
 10.67 Πυλαίαν αὐτοῖς
 10.76 φάυλως ἔχειν πάντα

Otros cambios:

- 10.27 δ] ᾧ *A M d C*
 10.46 πᾶσι] ἀεὶ⁸
 10.49 ἄνδρες om.
 10.61 ἡμᾶς] αὐτοὺς ἡμᾶς
 10.63 ἐσομένου] ὄντος

No obstante, los tres *recentiores* también ofrecen lecturas comunes que no están en *A*, lo que nos permitiría hablar de un grupo, o subgrupo, propio *M d C*:

- 10.5 πλείστῳ] μεγίστῳ *A* : πλείστῳ καὶ μεγίστῳ (*conflatio*) *M d C*
 10.30 τοῖς ἄλλοις <ἀνθρώποις>
 10.41 τίς] εἷς (cum *K*): εἷς τις coni. Reiske (se trataría de una *conflatio* entre las dos lecturas transmitidas)
 10.62 ἀπάντων om.
 10.66 ὑμῖν] ἡμῖν (por itacismo)

Y, más concretamente, dentro también de este grupo parecen vincularse de manera más estrecha los dos *recentiores* hispánicos *M d*:

- 10.8 εἰρήνην] εἰρημένην *A* : εἰρήνην εἰρημένην (*conflatio*) *M d*
 10.11 ἀκοῦσαι... χρή om. (por homoeot. πρὶν-ποιεῖν)
 10.13 τούτοις τοσοῦτοις οὖσιν] τούτοις τοιοῦτοις *AC*: τούτοις τοιοῦτοις καὶ τοσοῦτοις (*conflatio*) *M d*⁹
 10.20 πράγματα] χρήματα
 10.26 ποῖ] μέχρι ποῖ
 10.27 ἀνθρώπων om.
 10.36 ἀπόρων] εὐπόρων (*M^a d^a*)
 10.49 καὶ om.
 10.54 <τᾶλλα> λέξω
 10.55 τῶν] τοῦ
 10.56 οἱ <δὴ>
 10.56 δ' εἶναι] δὲ <δεῖ> εἶναι
 10.57 ἐφ'] ὑφ'
 10.62 ὑμῖν] ἡμῖν <τε>

⁸ Tal vez por una confusión en unciales ACI-AEI, que haría remontar el error a fecha antigua.

⁹ La relativa frecuencia del fenómeno de la *conflatio* sugiere la existencia de un importante grado de *contaminatio* en la tradición textual demosténica.

- 10.62 ὑμεῖς] ἡμεῖς ($M^a d^a$)
 10.70 αἶρεῖ] αἶρεῖν ($M^a d^a$)
 10.72 <μή> πράττειν ($M^{s.1.} d^{s.1.}$)¹⁰
 10.75 λέγεται] λέγετε (cum p^a)

Pero a veces también ocurre que el manuscrito *C* se separa del subgrupo *M d C* para ofrecer coincidencias exclusivas con *A*:

- 10.9 ἐνεδείξασθε] ἐπεδείξασθε *A C*
 10.13 τούτοις τοσοῦτοις] τούτοις τοιούτοις
 10.15 δὴ τοῦτο] διὰ τοῦτο
 10.18 οὐδενὸς ὑμῶν] οὐδενὸς ἡμῶν
 10.30 βεβουλευῆσθαι] βουλευέσθαι
 10.33 ἀπάντων om.
 10.37 οὐδὲ] οὔτε
 10.41 τούτους] τούτοις
 10.47 ἧς ὑμῖν] ἧς ἡμῖν
 10.50 τῆς om.
 10.54 μηδὲν] μηδένα
 10.62 ὑμῶν οὐ om.
 10.64 τὰ om.
 10.69 βαρβάρους <γέγονεν>

El resto de *recentiores*, incluidos los hispánicos y la edición aldina¹¹, parece situarse en la órbita de *F Y*; es decir, hablamos de un grupo *F Y B b E G H p q Al*, con presencia en él de mismos añadidos, orden de palabras y otros cambios compartidos:

Añadidos:

- 10.23 ἴσως <ῶ ἄνδρες Ἀθηναῖοι> *F Y B b E G H p q Al*
 10.28 ἔχει <γε>
 10.42 ποιεῖν <ᾶν>
 10.56 οἷ <γε>
 10.58 <ᾶπαντ' > ἀναθεῖναι (E^a)
 10.60 <τὴν> βοήθειαν
 10.61 πρότερον <ῆ> (*praeter Al*: πρότερον <πρὶν ῆ>)

¹⁰ La pretendida relación entre *M d* también se prueba por la presencia de las mismas lecturas *ante* y *post correctionem*.

¹¹ Habría que hablar más bien de ediciones aldinas, en plural, porque hay dos con cambios textuales y no sólo tipográficos entre ellas, más un apéndice de variantes encontradas en otros manuscritos, añadido al final de ambas por los mismos editores, como se deja constancia en nuestro *conspectus siglorum*:

Al1: Primera (Venecia, 1504)

Al2: Segunda (Venecia, ca. 1520)

Al: *consensus* Al1-Al2

Var : *Appendix variorum*

Orden de palabras:

- 10.23 ὑμεῖς νῦν
10.51 ἅπασιν ὁμοίως

Otros cambios:

- 10.6 μεθ' ἡμῖν] μεθ' ὑμῶν
10.19 δέον ὑμᾶς] δέον ἡμᾶς
10.22 ποτὲ] πώποτε
10.23 ἄν om.
10.23 φροντίσαι] φροντίσει
10.30 ἠθέλετε] ἠθελήσατε
10.51 μὲν ἡμῖν] μὲν ὑμῖν
10.56 δ' εἶναι] δὲ δεῖ
10.56 κωλύειν] κωλύσειν (κελύσειν sic A11)

Dentro de este grupo de *recentiores* relacionados con *F Y*, los hispánicos *E G* parecen constituir un subgrupo propio:

- 10.33 καὶ] καὶ δὴ *F Y E G* (*E^aG^a*)
10.35 πάντων] πάντα (*E^{s.1}G^{s.1}*)
10.47 ἕτερος] ὁ Φίλιππος (*E^{s.1}G^{sl}* cum *p^{s.1}q^a*)
10.49 κεκήλησθε] ἠπάτησθε (*E^{s.1}G^{s.1}*) = Schol. Demosthen. (*Y*)
10.54 ἕτεροι] οἱ προδόται καὶ ὁ Φίλιππος (*E^{s.1}G^{s.1}* cum *p^{7p}*) = Schol. Demosthen. (*Y*)¹²

En conclusión, los manuscritos *M d C* parecen mostrar una interesante relación con el *vetus* demosténico *A*, mientras que el resto de *recentiores* considerados, y las ediciones aldinas, la presentan con los *veteres F Y*, aunque *b* también se vincula puntualmente en algunos pasajes con el *vetus S*, producto todo ello de la «contaminación» a la que ya nos hemos referido.

CONSPECTUS SIGLORUM

Codices vetustissimi:

- A*: Monac. Gr. 485, s. x
F: Marc. Gr. 416, s. x
S: Paris. Gr. 2934, s. x
Y: Paris. Gr. 2935, s. x

¹² Por último, es también llamativa la asociación exclusiva del *vetus S* con el *recentior* hispánico *b* en algunos pasajes:

- 10.20 αὐτὸν οὐδὲν ἄλλ' οἶμαι] οἶμαι οὐδὲν ἄλλο *S* (*S^{7p}*) *b*
10.31 ἀπὸ ταυτομάτου] ἀπ' αὐτομάτου
10.42 τοὺς... εὐπόρους] τοῖς... εὐπόροις
10.63 ἔξω <τῶν>

Codices recentiores:

b: *Salm. M* 231, s. xv
d: *Escor. Σ.III.12*, s. xv ex., quem partim scripsit C. Lascaris
E: *Escor. R.I.20*, s. xiv
G: *Escor. Φ.II.1*, s. xv-xvi
H: *Hispal.* 330-155-1, s. xvi, quem scripsit T. Bitzimanos
M: *Matrit. BN* 4647, quem scripsit C. Lascaris (a. 1486)
ñ: consensus codicum hispanorum *bEGHMD*

B: *Monac. Gr.* 85, s. xiii
C: *Malatest.* 29.3, s. xv, quem scripsit J. Rossos
Fj: *Laur. Plut.* 59.10, s. xv
k: *Paris. Gr.* 2998, s. xiii-xiv
L: *Laur. Conv. Soppr.* 136, s. xiii-xiv
O: *Brux. Bibl. Reg.* 11294-5, s. xv
p: *Paris.* 2938, quem partim scripsit A. Damilas (a. 1480)
q: *Malatest.* 27.1, s. xiii
T: *Paris. Gr.* 2940, s. xiii
Vf: *Palat. Gr.* 142, s. xv-xvi

Editiones Aldinae:

A11: Prima (Venetiis, 1504)
A12: Secunda (Venetiis, ca. 1520)
A1: consensus *A11-A12*
Var: Appendix variorum

*Papyri*¹³:

P 43: P. Harris. 43, s. II p. C. ex.
P 71/10-13: PSI inv. CNR 71/10-13, s. III p. C.

Compendia (supra lineam posita):

s.l.: supra lineam
a : ante correctionem
c : post correctionem
mg : in margine
γρ: *gráphetai* vel sim.

Auctores:

An. Gr.: *Anecdota Graeca* (ed. I. Bekker)
Aristid.: *Aristides, Libri rhetorici II* (ed. G. Schmidt)

¹³ Al igual que en el caso de la *Tercera Filípica*, también en la *Cuarta* puede constatar una relativa escasez de papiros conservados, pero aquí no se trataría de una cierta «censura» de tipo político, como puede ocurrir en la transmisión de la *Tercera*, según apuntamos en nuestra edición anterior, sino más bien filológica o literaria, por sospechas desde antiguo sobre su autenticidad demosténica.

- Did.: Didymus, *In Demosthenem commenta* (ed. L. Pearson – S. Stephens)
 Hermog.: Hermogenes, *Rhetorica* (ed. H. Rabe)
Index. Lamb.: Editio demosthenica Lambini (Parisiis, a. 1570)
Phil. Lex.: *Philippikôn Rhetorikàî Léxeis* (ed. J. Kazazis)
 Prisc.: Priscianus, *Institutionum grammaticarum libri XIII-XVIII* (ed. M. Hertz)
 Schol. D.: Scholia Demosthenica (ed. M. Dils)
 Stob.: Johannes Stobaeus (ed. C. Wachsmuth – O. Hense)

TESTIMONIA

El primer número se refiere al párrafo demosténico que, total o parcialmente, luego ha sido citado por otros autores, papiros o escolios (citados estos últimos por la edición de M. Dils, *Scholia Demosthenica*, Stuttgart 1983-1986), con alguna importancia para la *constitutio textus*:

Phil. IV

- 1: Aristid. 63.12; Hermog. 316.15, 318.25; *Phil. Lex.*
 5: *Index Lamb.*
 6: *Phil. Lex.*
 7: Stob. 4.1.69
 10: Prisc. 342.22
 11: *An. Gr.* 159.18
 12: Hermog. 177.14
 24: Aristid. 42.13
 33: Did. 6.3
 34: Did. 6.66, 8.5
 35: Did. 8.32; *Index Lamb.*
 41: Stob. 4.1.71
 43: Did. 9.9; *Phil. Lex.*
 45: Stob. 4.1.78
 46: Hermog. 270.15, 271.4; Aristid. 43.10
 51: *Phil. Lex.*
 70: Did. 9.38
 73: Hermog. 195.10, 261.15

PAPYRI DEMOSTHENICI

Phil. IV

- 11-12: P. Harris. 43
 43-46: PSI inv. CNR 71/10-13

SCHOLIA DEMOSTHENICA

Phil. IV

22: 150.15

33-34: 153.5

49: 157.12

54: 157.16

73: 157.22; 198 b (ad. or. 24.99)

PHILIPPICA IV

(1) Καὶ σπουδαῖα νομίζων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλευέσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. Οὐκ ὀλίγων δ' ὄντων ἀμαρτημάτων οὐδ' ἐκ μικροῦ χρόνου συνειλεγμένων, ἐξ ὧν φαύλως ταῦτ' ἔχει, οὐδέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων δυσκολώτε- 5 ρον εἰς τὸ παρὸν ἢ ὅτι ταῖς γνώμαις ὑμεῖς ἀφεστήκατε τῶν πραγμάτων, καὶ τοσοῦτον χρόνον σπουδάζετε ὅσον ἂν κάθησθε ἀκούοντες ἢ προσαγγελητὶ νεώτερον, εἴτ' ἀπελθὼν ἕκαστος ὑμῶν οὐ μόνον οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέμνηται. (2) Ἡ μὲν οὖν ἀσέλγεια καὶ πλεονεξία, ἣ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους Φίλιππος χρήται, τοσαύτη τὸ πλῆθος ὅσῃ ἀκούετε· ὅτι δ' οὐκ ἐνὶ ταύτης ἐκείνον ἐπισχεῖν ἐκ λόγου καὶ δημηγορίας οὐδεὶς ἀγνοεῖ δῆπου. καὶ 10 γὰρ εἰ μὴδ' ἀφ' ἐνὸς τῶν ἄλλων τοῦτο μαθεῖν δύναται τις, ὡδὶ λογισάσθω. ἡμεῖς οὐδαμοῦ πώποτε, ὅπου περὶ τῶν δικαίων εἰπεῖν ἐδέξην, ἡττήθημεν οὐδ' ἀδικεῖν ἐδόξαμεν, ἀλλὰ πάντων πανταχοῦ κρατοῦμεν καὶ περιέσμεν τῷ λόγῳ. (3) Ἄρ' οὖν διὰ τοῦτ' ἐκείνῳ φαύλως ἔχει τὰ πράγματα, ἢ τῇ πόλει καλῶς; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἐπειδὰν γὰρ ὁ μὲν λαβὼν μετὰ ταῦτα βαδίζει τὰ ὅπλα, πᾶ- 15 σιν τοῖς οὖσιν ἐτοιμῶς κινδυνεύσων, ἡμεῖς δὲ καθώμεθα εἰρηκότες τὰ δίκαια, οἱ δ' ἀκηκόοτες, εἰκότως, οἴμαι, τοὺς λόγους τὰ ἔργα παρέρχεται, καὶ προσέ- χουσιν ἅπαντες οὐχ οἷς εἵπομέν ποθ' ἡμεῖς δικαίοις ἢ νῦν ἂν εἵπομεν, ἀλλ' οἷς ποιοῦμεν. ἔστι δὲ ταῦτα οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σφάζειν δυνάμενα· οὐδὲν γὰρ δεῖ πλείω περὶ αὐτῶν λέγειν. (4) τοιγάρτοι διεστηκότων εἰς δύο ταῦτα τῶν 20 ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς τὸ μήτε ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς μήτε δου- λεύειν ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι, τῶν δ' εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἐτέρῳ δ' ὑπακούειν, δι' ὅτου ποτὲ ἂν οἴων- ται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι, οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων καὶ 25 δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι πανταχοῦ, καὶ πόλεις δημοκρατουμέ- νη βεβαίως οὐκ οἶδ' εἴ τις ἐστὶ τῶν πασῶν λοιπῇ πλὴν ἢ ἡμετέρα. (5) καὶ κεκρατήκασιν οἱ δι' ἐκείνου τὰς πολιτείας ποιοῦμενοι πᾶσιν ὅσοις πράγματα

(1) 1 περὶ ὧν βουλευέσθε post πόλει Aristid. : περὶ ὧν βουλευέσθε (ἐφ' ἃ παρελήλυθα) post πόλει Hermog. (316) : om. Hermog. (318) 4 ἐστ' A 4-5 δυσκολώτατον AF^aYBOnCpq Phil. Lex. 6 ἢ] εἰ EG : ἦν YB^{s.l.} MdCpAl παραγγελητὶ FE^aG^a (2) 9 αἰεὶ χρήται Φίλιππος Md, cf. 21.1 πλῆθος (ἐστίν) AMdC 11 δύναται F^cEGp 12 οὐδ' οὐκ A (3) 14 ταῦτ' F^aYBMpqAl ἐκείνῳ (μὲν) AY^cMdCq^{s.l.} τῇ δὲ πόλει Y^cMdHq^{s.l.} 16 καθήμεθα S^cAY^cE^cG^c MdCq (οἱ μὲν) εἰρηκότες S^cAFYnCrqAl 17 τὰ ἔργα τοὺς λόγους AFYnCrq διέρχεται F^aY^cB^aEG^a 18 (ἂν) εἵπομεν A : (ἂν) εἵπομεν M (4) 20 δύο (μέρη) FYBnCrqAl 23 ποτὲ SA 24 -σθε E^aG^a 26 εἴ τις] ἥτις b^a ὑμ- FYBbEGHpAl

πράττεται, πρώτῳ μὲν πάντων καὶ πλείστῳ τῷ τοῖς βουλομένοις χρήματα λαμβάνειν ἔχειν τὸν δώσοντα ὑπὲρ αὐτῶν, δευτέρῳ δὲ καὶ οὐδὲν ἐλάττονι τούτου τῷ δύνάμιν τὴν καταστρεψομένην τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς ἐν οἷς ἂν αἰτήσωσι χρόνοις παρῆναι. (6) ἡμεῖς δὲ οὐ μόνον τούτοις ὑπολειπόμεθα, 5 ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἢ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον εἰκάμεν ἀνθρώποις· εἴτ', οἶμαι, (δεῖ γάρ, ὡς ἐγὼ κρίνω, λέγειν τάληθῃ) οὕτω διαβεβλήμεθα καὶ καταπεφρονή- 10 μεθα ἐκ τούτων ὥστε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κινδυνεύειν ὄντων οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἡμῖν ἀντιλέγουσιν, οἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ ποῦ συνεδρεύουσιν, τινὲς δὲ καθ' αὐτοὺς ἀμύνεσθαι μᾶλλον ἢ μεθ' ἡμῶν ἐγνώκασιν.

(7) Τοῦ χάριν δὴ ταῦτα λέγω καὶ διεξέρχομαι; οὐ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι μὰ τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς προαιρούμαι. ἵν' ὑμῶν ἕκαστος, ὦ ἄνδρες Ἀθη- 15 ναῖοι, τοῦτο γνῶ καὶ ἴδῃ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥαστώνη καὶ ῥαθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν οὐκ ἐφ' ἐκάστου τῶν ἀμελουμένων ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ. (8) ὁρᾶτε Σέρριον καὶ Δορίσκον· ταῦτα γὰρ πρῶτον ὠλιγορήθη μετὰ τὴν 20 εἰρήνην, ἃ πολλοῖς ὑμῶν οὐδὲ γνώριμα ἐστὶν ἴσως. ταῦτα μέντοι τότε ἐαθέντα καὶ παροφθέντ' ἀπώλεσε Θράκην καὶ Κερσοβλέπτην, σύμμαχον ὄντα ὑμῶν. πάλιν ταῦτ' ἀμελούμενα ἰδὼν καὶ οὐδεμιᾶς βοηθείας τυγχάνοντα παρ' ὑμῶν 25 κατέσκαπτε Πορθμόν, καὶ τυραννίδα ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπετείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ. (9) ταύτης ὀλιγορουμένης, Μέγαρο ἐάλω παρὰ μικρόν. οὐδὲν ἐφροντίσατ' οὐδ' ἐπεστράφητ' οὐδὲν τούτων, οὐδ' ἐνεδείξασθε τοῦθ' ὅτι οὐκ ἐπιτρέψετε τοῦτο ποιεῖν αὐτῷ· Ἀντρώνας ἐπρίατο καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὰ ἐν Ὁρεῷ πράγματα εἰλήφει. (10) πολλὰ δὲ καὶ παραλείπω, Φεράς, τὴν ἐπ' 30 Ἀμβρακίαν ὁδόν, τὰς ἐν Ἥλιδι σφαγὰς, ἄλλα μυρία· οὐ γὰρ ἵν' ἐξαριθμῆσωμαι τοὺς βεβιασμένους καὶ τοὺς ἡδικομένους ὑπὸ Φιλίππου, ταῦτα διεξήλθον, ἀλλ' ἵνα τοῦθ' ὑμῖν δείξω, ὅτι οὐ στήσεται πάντας ἀνθρώπους ἀδικῶν, τὰ δ' ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος Φίλιππος, εἰ μὴ τις αὐτὸν κωλύσει.

(5) 1 πλείστῳ] μεγίστῳ A : πλείστῳ καὶ μεγίστῳ MdC (conflatio) τοὺς βουλομένους SAFYñCpqAl : corr. *Index Lamb.* 2 αὐτῶν SAFYñCpqAl : corr. Bekker 4 αἰτήσουσι A (6) 4 ὑπολειπόμεθα S^aF^aYBñpAl1 : ἀπολειπόμεθα AF^cCqAl2Var 9 συνεδρεύουσιν AE^aG^aC Phil. Lex. 9–10 (καὶ) καθ' αὐτοὺς AFYñCpq, fort. recte 10 ὑμῶν FYBbEGHrpqAl (7) 12 τοὺς θεοὺς SFYñCpqAl, cf. *or.* 9.54, pace *or.* 23.188; 25.13 (ἀλλ') ἵν' AFYñCpq 13 ἴδῃ Sñp 14 καὶ] κὰν AEG 14–15 ἐφ'...αἴσθησιν om. Stob. ἐφ'] ἀφ' FYBbE^aHrpAl (8) 17 εἰρήνην] εἰρημένην A : εἰρήνην εἰρημένην Md (conflatio) τότε om. S^a 18 ὄντα (ἐνα) FB ἡμῶν MdC 20 κατέσκαπτε S^aFYBHMdpqAl : κατέσκαπται S^cAC : κατέσκαψε Auger : κατέσκαπτο EG^a ἀπετείχισεν p (9) 22 οὐδὲν] (ἐπ') οὐδενὶ AEGMdCp ἐπεδείξασθε AC 23 ταῦτα ποιεῖν AF^cMdC (10) 26 διεξελέλυθον Md 27 ἐπιδείξω AEGMdCp 28 ὑφ' αὐτὸν Prisc. αὐτὸν] αὐτῶν b κωλύσει S^aA

(11) Εἰσὶν δέ τινες οἳ πρὶν ἀκοῦσαι τοὺς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λόγους εὐθέως εἰώθασιν ἐρωτᾶν ‘τί οὖν χρή ποιεῖν;’ οὐχ ἵνα ἀκούσαντες ποιήσωσι (χρησιμώτατοι γὰρ ἂν ἦσαν ἀπάντων), ἀλλ’ ἵνα τοῦ λέγοντος ἀπαλλαγῶσιν. δεῖ δ’ ὅμως εἰπεῖν ὅτι χρή ποιεῖν. πρῶτον μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ’ ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γινῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκεν, καὶ κακόνους μὲν ἐστὶ καὶ ἐχθρὸς ὅλη τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει θεοῖς, οἵπερ αὐτὸν ἐξολέσειαν, οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ οὐδ’ ἐπιβουλεύει, καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲν τῶν πάντων ἢ πῶς ταύτην καταλύσει. (12) καὶ τοῦτ’ ἐξ ἀνάγκης τρόπον τινα νῦν γε δὴ ποιεῖ. λογιζέσθε γάρ. ἄρχειν βούλεται, τούτου δ’ ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπέιληφεν ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν χρόνον ἤδη, καὶ τοῦτ’ αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὐτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει [χρησθαι], τούτοις ἅπαντα τὰ ἄλλα βεβαίως κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτειδαίαν προεῖτο, οὐδ’ ἂν ἐν Μακεδονίᾳ μένειν ἀσφαλῶς ἐδύνατο. (13) ἀμφότερ’ οὖν οἶδε, καὶ αὐτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους· εὖ φρονεῖν δ’ ὑμᾶς ὑπολαμβάνων μισεῖν αὐτὸν ἡγεῖται. πρὸς δὲ τούτοις τοσοῦτοις οὖσιν οἶδεν ἀκριβῶς ὅτι, οὐδὲ ἂν ἀπάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔστ’ αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἔως ἂν ὑμεῖς δημοκρατήσθε, ἀλλ’ ἂν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα (πολλὰ δ’ ἂν γένοιτ’ ἀνθρώπων), ἥξει πάντα τὰ νῦν βεβιασμένα καὶ καταφεύζεται πρὸς ὑμᾶς. (14) ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες, ἀλλ’ ἕτερον λαβεῖν κωλύσαι καὶ ἔχοντα ἀφελέσθαι καὶ ὅλως ἐνοχλήσαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι δεινοί. οὐκ οὖν βούλεται τοῖς αὐτοῦ καιροῖς τὴν παρ’ ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεῖν, οὐ κακῶς οὐδ’ ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. (15) πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δεῖ, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκείνῳ, δεύτερον δὲ εἰδέναι σαφῶς ὅτι πάνθ’ ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευ-

(11) 1–2 ἀκοῦσαι...χρή] om. Md 2 χρή] δεῖ C 6 καὶ post ἐστὶ om. Y^a 9 ἀπάντων FYBbEHMdCpqAl om. G ὅπως AFYñCpq An. Gr. : ὅ[Π43 καταλύση SAMdCpq^a (12) 10 νῦν γε δὴ] νῦν γε ἂν S^a : νυνὶ δὴ AC ποιοῖ S βούλ[εται τῶν Ἑλλή]ω[ν] Π43 11 ἤδη χρόνον AFYñCpq, fort. recte, cf. or. 6.17; 24.24 12 del. Cobet. 13 βεβαίως] ἀσφαλῶς or. 6.17 Hermog. 14 Μακεδονίᾳ] οἶκοι or. 6.17 ἐδύνατο SAMdC : ἡγεῖτο F^aYBbEGqAl, cf. or. 6.17 (13) 15 ἡμῶν (etiam C) ... ἡμᾶς ... ἡμᾶς Md 16 <δικαίως> μισεῖν S^aAFYbEGCpq : <δικαίως αὐτὸν> μισεῖν Md, cf. or. 6.18 τούτοις τοιούτοις AC : τούτοις τοιούτοις οὖσι καὶ τοσοῦτοις Md (conflatio) 18 ἐστ’] ἔτι b 19 ἂ πολλὰ γένοιτ’ ἂν AC, cf. or. 8.41 : γένοιτο τῶν ἀνθρώπων S : πολλὰ δ’ ἀνθρώπων γένοιτ’ ἂν Md (conflatio) (14) 21 <τὸν> ἔχοντα FYBñpqAl 22 ἀφελέσθαι <δεινοί>, cf. or. 8.42 ἄρχουσι FYB 22–23 <τοὺς> ἀνθρώπους S 23 ἀφελέσθαι or. 8.42 24 ὑμῶν SAF^cMdC, cf. or. 8.42 (15) 25 διὰ τοῦτο δεῖ AC : τούτου δεῖ <χάρμ> F^{γρ}YñpqAl τῆς (ante πολιτείας) om. A

- άζεται. οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης ὑμῶν ἐστὶν οὐδείς ὥσθ' ὑπολαμβάνειν τὸν Φί-
 λιππον τῶν μὲν ἐν Θράκῃ κακῶν (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι Δρογγίλον καὶ
 Καβύλῃν καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν φασιν αὐτὸν ἔχειν;) τούτων μὲν ἐπιθυμῆν
 καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόρους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύ-
 5 νους ὑπομένειν, (16) τῶν δ' Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τριήρων καὶ
 τόπου καὶ δόξης, ὧν μὴτ' ἐκείνῳ μὴτ' ἄλλῳ γένοιτο μηδεὶ χειρωσαμένῳ τὴν
 πόλιν τὴν ἡμετέραν κυριεῦσαι, οὐκ ἐπιθυμῆν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν
 ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρακίοις σιροῖς ἐν
 τῷ βαράθρῳ χεμάζειν. (17) οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κακείνα ὑπὲρ τοῦ τούτων
 10 γίνεσθαι κύριος καὶ τᾶλλα πάντα πραγματεύεται. ταῦτα τοῖνυν ἕκαστον εἰ-
 δότα καὶ γιννώσκοντα παρ' αὐτῷ δεῖ μὰ Δι' οὐ γράψαι κελεύειν πόλεμον τὸν
 τὰ βέλτιστα ἐπὶ πᾶσι δικαίοις συμβουλευόντα· τοῦτο μὲν γάρ ἐστι λαβεῖν
 ὅτῳ πολεμήσετε βουλομένων, οὐχ ἃ τῇ πόλει συμφέρει πράττειν. (18) ὁρᾶτε
 γάρ. εἰ δι' ἃ πρῶτα παρεσπόνδησε Φίλιππος ἢ δεύτερα ἢ τρίτα (πολλὰ γάρ
 15 ἐστὶν ἐφέξης) ἔγραψέ τις αὐτῷ πολεμεῖν, ὁ δ' ὁμοίως ὥσπερ νῦν, οὐ γράφον-
 τος οὐδενὸς ὑμῶν πόλεμον, Καρδιανοῖς ἐβοήθει, οὐκ ἂν ἀνηρπασμένος ἦν ὁ
 γράψας, καὶ διὰ τοῦτο πάντες ἡτιῶντ' ἂν αὐτὸν Καρδιανοῖς βεβοηθηκέναι;
 (19) μὴ τοῖνυν ζητεῖτε ὄντινα ἀνθ' ὧν Φίλιππος ἑξαμαρτάνει μισήσετε καὶ
 20 τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι διασπάσασθαι παραβαλεῖτε· μηδ' αὐτοὶ χει-
 ροτονήσαντες πόλεμον βούλεσθε παρ' αὐτοῖς ὑμῖν ἐρίζειν, εἰ δέον ἢ μὴ δέον
 ὑμᾶς τοῦτο πεποιηκέναι· ἀλλ' ὃν ἐκείνος πολεμεῖ τρόπον, τοῦτον μιμῆσθε,
 τοῖς μὲν ἀμυνομένοις ἤδη χρήματα καὶ τᾶλλ' ὅσων δέονται διδόντες, αὐτοὶ δ'
 εἰσφέροντες, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κατασκευαζόμενοι στράτευμα, τριήρεις
 ταχίας, ἵππους, ἵππαγωγούς, τᾶλλ' ὅσα εἰς πόλεμον· (20) ἐπεὶ νῦν γε γέλως

1 ἐστὶν ὑμῶν AF^cEGCpql : ἐστὶν ἡμῶν FYBbHMD οὐδείς om. Y^a ὃς ὑπολαμβάνει or.
 8.44 (S) 2 ἂν om. S δρογγίλον F^{γρ}YHq : δρυγγίλον Y^c : στρογγίλον Md 3 καβύδην S
 (16) 5 Ἀθήνησι S^{γρ}F^cYBñCp τριήρων (καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρίων καὶ τοσοῦτων προσό-
 δων) S^{γρ}AFEGCpAl, cf. or. 8.45 : τριήρων καὶ νεωρίων (καὶ...προσόδων) YBHMdq 6 τόπων
 AMdC (17) 10 γενέσθαι AFYñCpql τοῖνυν] νῦν Did. 11 (τὸν) πόλεμον S 12 λαβεῖν
 om. S^cF^cYp 13 (μὴ) πολεμήσετε S^cFYñ(d^{ms})pql (λαβεῖν) βουλομένων FYBbEGHd^apqlAlz
 : (λαβεῖν οὐ) βουλομένων Al1 (18) 14 δι' αὐτὰ διὰ τὰ S : διὰ S^c 16 οὐδενὸς ὑμῶν SAC (ἡμῶν
 AC) : ἀθηναίων οὐδενὸς FYB^abEGHpqlAl : ἀθ. οὐδ. ἡμῶν F^cB^{s.l} (conflatio) ἀνηρπασμένος ἂν
 FYBñ(G^{s.l})pqlAl 17 (ταῦτα) γράψας AEGMdCp διὰ τοῦτο ἅπαντες FYBbEGHpqlAl : (δι'
 αὐτό γε) τοῦθ' ἅπαντες AG^{ms}MdC, fort. recte ἂν αὐτὸν om. FYBHq (19) 18 μισήσετε]
 μιμήσθε S^cYH : -σθαι b 19 αὐτοῖς αὐτοῖς S 20 ὑμῖν αὐτοῖς AFYñCpql 21 ἡμᾶς
 FYBbEGHpqlAl : del. dubit. Richards πολεμεῖ S^cAFYñCpqlAlz : ποιεῖ S^aAl1 μιμῆσθε
 S^{γρ} : ἀμύνεσθε SAY^cE^cG^cMdHCq : ἀμύνεσθαι FYBbE^aG^apAl 22 ὅσα δέονται AG^{γρ}C : ὧν
 ἂν δέονται FYBñ(ἂν om. b)pqlAl 24 ἵππαγωγούς (καὶ) FYBñpqlAl

ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασι, καὶ Φίλιππον δ' ἂν αὐτὸν οὐδὲν ἄλλ' οἶμαι
 μὰ τοὺς θεοὺς εὖξασθαι ποιεῖν τὴν πόλιν ἢ ταῦτα ἃ νῦν ποιεῖτε· ὑστερίζετε,
 ἀναλίσκετε· ὅτῳ παραδώσετε τὰ πράγματα ζητεῖτε, δυσχεραίνετε· ἀλλήλους
 αἰτιάσθε. ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα γίγνεται ἐγὼ διδάξω, καὶ ὅπως παύσεται λέξω.
 (21) οὐδὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πραγμάτων ἐξ ἀρχῆς ἐνεστήσα- 5
 σθε οὐδὲ κατεσκευάσασθε ὀρθῶς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον αἰεὶ διώκετε, εἴτ' ἐπειδὴν
 ὑστερίσητε παύεσθε· ἕτερον πάλιν ἂν συμβῇ τι παρασκευάζεσθε καὶ θορυβεῖ-
 σθε. (22) τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· οὐκ ἔνεστι βοηθείαις χρωμένους οὐδὲν τῶν
 δεόντων ποτὲ πρᾶξαι, ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν, καὶ τροφήν ταύ-
 τη πορίσαντας καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημάτων 10
 φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι, οὕτω ποιήσαντας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων
 λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ
 μηδεμίαν πρόφασιν τοῦ πλεῖν ἄλλοσε ἢ πράττειν ἄλλο τι τῷ στρατηγῷ κα-
 ταλείπειν. (23) ἂν δ' οὕτω ποιήσητε καὶ τοῦτο ἐβελήσητε ὡς ἀληθῶς, ἄγειν 15
 εἰρήνην δικαίαν καὶ μένειν ἐπὶ τοῦ τόπου Φίλιππον ἀναγκάσετε, ἢ πολεμήσετε
 ἐξ ἴσου· καὶ ἴσως ἂν, ἴσως, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς πυνθάνεσθε τί ποιεῖ Φίλιππος καὶ
 ποῖ πορεύεται, οὕτως ἂν ἐκεῖνος φροντίσαι ποῖ ποτὲ ἢ τῆς πόλεως ἀπήρκεν
 δύναμις καὶ ποῦ φανήσεται.

(24) Εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ πόνων πολλῶν καὶ
 πραγματείας εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει 20
 μετὰ ταῦτα γενησόμενα, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐθέλῃ ποιεῖν, εὐρήσει λυσιτελοῦν τὸ
 ἐκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστὶ τις ἐγγυητὴς ὑμῖν θεῶν (οὐ γὰρ
 ἀνθρώπων γε οὐδεὶς ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος) ὡς, ἐὰν
 ἄγῃθ' ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα προήσθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος
 ἥξει, (25) αἰσχρὸν μὲν νῆ τὸν Δία καὶ πάντας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ 25

(20) 1 ἂν om. S^aFYñpq οὐδὲν...οἶμαι S^cAC : οἶμαι οὐδὲν ἄλλο S^{γρ}b : οἶμαι οὐδὲν ἂν ἄλλο
 FYBñ(praeter b)pqAl : οὐδὲ ἄλλαν (vel -λον) οἶμαι S^a 2 μὰ...θεοὺς] τοῖς θεοῖς Cobet τηλι-
 καύτην πόλιν C^{mg} ἃ om. FYBbH νῦν ποιεῖτε om. S^aFYbHq 3 χρήματα Md ζητεῖτε om.
 S^aAY^añq 4 οὐ] ὅτου AFYñCpq πῶς AG^{γρ} (21) 6 κατεσκευάσαθε Ab^aH 7 ὑστερίσετε
 FYBGmd ἕτερον] ὕστερον q 7-8 καὶ θορυβεῖσθε om. A^a (22) 8-9 οὐδὲν τῶν δε-
 όντων] οὐ δέον τί Schol. D. 9 οὐδὲν...ποτέ] οὐ δέοντας γράψαι Schol. D. (Vf) πώποτε
 FYBbEGHrpqAl 10 καὶ (ante δημοσίους) om. F^cY^cBbEGMd χρημάτων AFYñCpqAl :
 πραγμάτων SVar 11 ποιήσαντας A (23) 14 δ' om. AbEGCp : kân or. 8.47 ποιήτε
 A ἔλῃσθε Y^{γρ}Md ὡς om. S^a 15 τοῦ τόπου] τῆς αὐτοῦ (vel αὐ-) S^{γρ}AFYbEGHCp^aqAl
 : τοῖς αὐτοῦ (vel αὐ-) Mdp^{s.l.}, cf. or. 8.47 16 ἂν ἴσως (ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι) FYBbEGHrpqAl
 ὑμεῖς νῦν FYBbEGdHrpqAl 17 ἐκεῖνος ἂν AMdC : ἂν om. FYBbEGHrpqAl φροντίσει
 FYBbEGHrpqAl 18 ποῦ] ποῖ FY^aBbEGMd^aqAl (24) 19 καὶ πόνων πολλῶν om. Aristid.
 22 ἡμῶν AFYGHCPq 23 ἕως ἂν p 24 ἅπαντα AFYbEGHCp^aq, cf. § 50 ἐκεῖνος om. S
 (25) 25 (τοὺς) θεοὺς EGMrpAl

- τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ῥαθυ-
 μίας ἔνεκα τοὺς ἄλλους ἅπαντας Ἑλλήνας εἰς δουλείαν προέσθαι, καὶ ἔγωγε
 αὐτὸς μὲν τεθνάναι μᾶλλον ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι βουλοίμην· (26) οὐ μὴν ἄλλ'
 εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθε, ἅπαντα πρόεσθε. εἰ
 5 δὲ μηδενὶ τοῦτο δοκεῖ, τοῦναντίον δὲ προΐσμεν ἅπαντες ὅτι, ὅσῳ ἂν πλειό-
 νων ἐάσωμεν ἐκείνον γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ
 χρησόμεθα ἐχθρῷ, ποῖ ἀναδύομεθα, ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖ-
 οἱ, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐβελήσομεν; (27) ὅταν νῆ Δί' ἀναγκαῖον ᾖ. ἀλλ' ἦν μὲν ἄν
 τις ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ
 10 πάλαι παρελήλυθε, τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ.
 διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἢ ὑπὲρ τῶν
 γιγνομένων αἰσχύνῃ, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδ' ἦντινα ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ
 πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμός, ὃ μήτε γένοιτο οὔτε λέγειν ἄξιον.
 (28) Τὸ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ τοιαῦτα ὀκνηρῶς δια-
 15 κείσθαι, ἃ δεῖ τοῖς σώμασι καὶ ταῖς οὐσίαις λητουργῆσαι ἕκαστον, ἐστὶ μὲν
 οὐκ ὀρθῶς ἔχον, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ μὴν ἄλλ' ἔχει τινὰ πρόφασιν ὅμως· τὸ
 δὲ μηδ' ὅσα ἀκοῦσαι δεῖ μηδ' ὅσα βουλευσασθαι προσήκει, μηδὲ ταῦτ' ἐθέ-
 λειν ἀκούειν, τοῦτ' ἤδη πᾶσαν ἐπιδέχεται κατηγορίαν. (29) ὑμεῖς τοίνυν οὐκ
 ἀκούειν, πρὶν ἂν ὥσπερ νῦν αὐτὰ παρῇ τὰ πράγματα, οὐχὶ βουλευέσθαι περὶ
 20 οὐδενὸς εἰώθατ' ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐκεῖνος παρασκευάζεται, ἀμελή-
 σαντες τοῦ ποιεῖν ταῦτό καὶ ἀντιπαρασκευάζεσθαι ῥαθυμεῖτε, καὶ ἂν τι λέγῃ
 τις, ἐκβάλλετε, ἐπειδὰν δ' ἀπολωλὸς ἢ πολιορκούμενόν τι πύθησθε, ἀκρο-
 ᾶσθε καὶ παρασκευάζεσθε· (30) ἦν δ' ἀκηκοέναι μὲν καὶ βεβουλευσθαι τότε
 25 καιρός, ὅθ' ὑμεῖς οὐκ ἠθέλετε, πράττειν δὲ καὶ χρῆσθαι τοῖς παρεσκευασμέ-
 νοις νῦν, ἡνίκα ἀκούετε. τοιγαροῦν ἐκ τῶν τοιούτων ἐθῶν μόνον τῶν πάντων
 ἀνθρώπων ὑμεῖς τοῖς ἄλλοις τοῦναντίον ποιεῖτε· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πρὸ τῶν
 πραγμάτων εἰώθασιν χρῆσθαι τῷ βουλευέσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα.

1 <τῶν> πεπραγμένων FVB̄pqAl 1–2 ἔνεκα ῥαθυμίας or. 8.49 2 Ἑλλήνας ἅπαντας AFYEG dHMCpq, cf. § 48 3 μὲν om. AFYñCpq (26) 4 λέγοι...πείθει C 5 δοκῇ S 7 ποῖ< (μέχρι) ποῖ Md: τί EGp (27) 8 ἀνάγκη <τις> AFYñCpq, cf. or. 8.51 9 ἀνθρώπων om. Md 13 ἃ μὴ (μήτε) AMdC (28) 15 τοῖς οὐσι AFYñCpq 16 ἔχει <γε> FYBbEGHpqAl 18 ἀκούειν del. Spengel (29) 18–19 οὐκ] οὐτ' S^cAF^aYñCpqAl: οὐκ ἀπακούειν F^c 19 οὐχί] οὐτε S^cAFYñCpqAl 20 παρασκευάζεται <ἐφ' ἡμᾶς vel ὑμᾶς> A^cFYñCpq 21 ταῦτα AMdC: τοῦτο F^cYB^{s,l}bEGHpqAl 22 τι πολιορκούμενον Md 22–23 <τηνικαύτ'> ἀκροᾶσθε AFYñCpq 23 καὶ παρασκευάζεσθε om. FY^aBbMdq (30) 23 βουλευέσθαι AC 24 ἠθελήσατε FYBbE GHpqAl 24–25 παρασκευασμένους YH 25 νῦν om. A τοιούτων om. A 26 ἀνθρώπων om. MdC, cf. § 27 τοῦναντ. τ. ἄλλοις AFYñCpq: ἄλλοις <ἀνθρώποις> MdC ἄλλοι <πάντες ἄνθρωποι> AFEGCp

(31) Ὁ δὴ λοιπὸν ἐστὶ, καὶ πάλαι μὲν ἔδει, διαφεύγει δ' οὐδὲ νῦν, τοῦτ' ἐρῶ. οὐδενὸς τῶν πάντων οὕτως ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ἐπιόντα πράγματα. συμβέβηκε δ' εὐτυχήματα ἀπὸ ταυτομάτου, οἷς ἂν χρυσώμεθα ὀρθῶς, ἴσως ἂν γένοιτο τὰ δέοντα. πρῶτον μὲν γὰρ οἷς βασιλεὺς πιστεύει καὶ εὐεργέτας ὑπέλιπεν ἑαυτοῦ, οὗτοι μισοῦσι καὶ πολεμοῦσι Φιλίππῳ. 5
(32) ἔπειθ' ὁ πράττων καὶ συνειδὼς ἅπαντα ἃ Φίλιππος κατὰ βασιλείῳ παρσκευάζεται, οὗτος ἀνάσπαστος γέγονε, καὶ πάσας τὰς πράξεις βασιλεὺς οὐχ ἡμῶν κατηγορούντων ἀκούσεται, οὓς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος ἂν ἡγήσαιο τοῦ ἰδίου λέγειν, ἀλλὰ τοῦ πράξαντος αὐτοῦ καὶ διοικούντος, ὥστ' εἶναι πιστάς, καὶ λοιπὸν λόγον εἶναι τοῖς παρ' ἡμῶν πρέσβεσιν, ὃν βασιλεὺς ἥδιστα 10 ἂν ἀκούσαι, (33) ὡς τὸν ἀμφοτέρους ἀδικοῦντα κοινῇ τιμωρήσασθαι δεῖ, καὶ ὅτι πολὺ τῷ βασιλεῖ φοβερώτερός ἐσθ' ὁ Φίλιππος, ἂν προτέροις ἡμῶν ἐπιθῆται· εἰ γὰρ ἐγκαταλειπόμενοι τι πεισόμεθα ἡμεῖς, ἀδεῶς ἐπ' ἐκείνῳ ἡδὴ πορεύεται. ὑπὲρ δὴ τούτων ἀπάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρεσβεῖαν ἐκπέμπειν, ἥτις τῷ βασιλεῖ διαλέξεται, καὶ τὴν ἀβελτερίαν ἀποθέσθαι, δι' ἣν πολλάκις 15 ἡλαττώθητε, ὃ δὴ βάρβαρος, καὶ ὁ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρός, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. (34) ἐγὼ γὰρ ὅταν τινα ἴδω τὸν μὲν ἐν Σούσοις καὶ Ἑγβατάνοις δεδοικότα καὶ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα, ὃς καὶ πρότερον συνεπηνώρθωσε τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ νῦν ἐπηγγέλλετο (εἰ δὲ μὴ ἐδέχεσθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπειψήφιζεσθε, οὐ τὰ γ' ἐκείνου αἵτια), ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐπὶ ταῖς θύραις 20 ἐγγὺς οὕτως ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι αὐξανομένου ληστοῦ τῶν Ἑλλήνων ἄλλο τι λέγοντα, θαυμάζω, καὶ δέδοικα τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ ποτ', ἔγωγε, ἐπειδὴ οὐχ οὗτος Φίλιππον.

(35) Ἔστι τοίνυν τι πρᾶγμα καὶ ἄλλο, ὃ λυμαίνεται τὴν πόλιν ὑπὸ βλασφημίας ἀδίκου καὶ λόγων οὐ προσηκόντων διαβεβλημένον, εἴτα τοῖς μηδὲν 25 τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ δικαίων βουλομένοις ποιεῖν πρόφασιν παρέχει· καὶ πάν-

(31) 1 διαφεύγει S^cAC : διαφεύγειν S^a : διαφέρει FYBñrqAl 3 εὐτύχημα S ἀπ' αὐτομάτου Sb, cf. or. 57.9, pace or. 19.37; 24.27, 121 5 αὐτοῦ FYBñrq Φιλίππῳ AF^aYñCpq, cf. § 11 : Φίλιππον cett. (32) 6 (ἅ-)παντα (ῥοα) FYBñrqAl 7 ἀνάσπαστος SBbHMcqVar : ἀνάρπαστος OEGpAl 8 οὓς] οἷας b 10 πιστάς (τὰς κατηγορίας) S^cAFYñCpqAl ὑμῶν FYBñCpqAl, cf. or. 18.77, pace or. 2.12 (33) 11 (ἂν) ἀδικοῦντα YbHq 12 πρότερος FY^aBb^bE^aG^arpqAl 13 ἥδη om. A^a 14 ἀπάντων om. AC ὑμᾶς om. A 15 ἀβελτερίαν AFbEd^{s1}Cp Schol. D. (Vf T Fj) 16 καὶ δὲ E^aG^a καὶ ὁ] καὶ AFYEGHMcq Did., Schol. D. (καὶ) ἅπασιν Did. ἅπαντα FYBñrqAl (34) 17 τινα om. Y^aEGrpqAl καὶ (ἐν) A^cFY^añ(praeter H)Cpq Ἑγβατάνοις A Did. : ἐκβ. SA^cFYñCp^{s1}qAl 18 πρῶτον FB 19 δέχεσθε Did. : ἐνεδέχεσθε EGM^a : ἐνεδέχοισθε p 20 ἀπειψήφισαθε FYBñrqAl τά (γε) AFYñCpq Did. (6, 8) : τὰκείνου γ' Blass 22 λέγοντας S^aA^a (35) 24 τι FYB Did. Al (τί) : om. SAC : καὶ ἄλλο τι πρᾶγμα Md 25 διαβεβλημένην Index Lamb. 26 δικαίων ἐν τῇ πολιτείᾳ AFYñCq Did. πάντα E^{s1}L^{s1}G^{s1}.

των, ὅσα ἐκλείπει, δέον παρά του γίνεσθαι, ἐπὶ τοῦθ' εὐρήσετε τὴν αἰτίαν ἀναφερομένην. περὶ οὗ πάνν μὲν φοβοῦμαι, οὐ μὴν ἀλλ' ἐρώ· (36) οἶμαι γὰρ ἔξειν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τὰ δίκαια ἐπὶ τῷ συμφέροντι τῆς πόλεως εἰπεῖν πρὸς τοὺς εὐπόρους, καὶ ὑπὲρ τῶν κεκτημένων τὰς οὐσίας πρὸς τοὺς ἐπίδε-
 5 εῖς. εἰ ἀνέλοιμεν ἐκ μέσου καὶ τὰς βλασφημίας ἃς ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ποιοῦνταιί τινες οὐχὶ δικαίως, καὶ τὸν φόβον, ὡς οὐ στήσεται τοῦτο ἄνευ μεγάλου τι- νὸς κακοῦ, οὐδὲν ἂν εἰς τὰ πράγματα μείζον εἰσενεγκαίμεθα, οὐδ' ὅ τι κοινῇ μᾶλλον ἂν ὅλην ἐπιρρώσειε τὴν πόλιν. (37) οὕτως δὲ σκοπεῖτε· ἐρῶ δὲ ὑπὲρ τῶν ἐν χρεία δοκούντων εἶναι πρότερον. ἦν ποτ' οὐ πάλα παρ' ὑμῖν, ὅτ' οὐ
 10 προσήει τῇ πόλει τάλαντα ὑπὲρ τριάκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ οὐδεὶς ἐστι τῶν τριηραρχεῖν δυναμένων οὐδὲ τῶν εἰσφέρειν ὅστις οὐκ ἡξίου τὰ καθήκοντα ἐφ' ἑαυτὸν ποιεῖν, ὅτι χρήματα οὐ περιῖν, ἀλλὰ καὶ τριήρεις ἔπλεον καὶ χρήματα ἐγίγνετο καὶ πάντα ἐποιοῦμεν τὰ δέοντα. (38) μετὰ ταῦτα ἡ τύχη, καλῶς ποι- οῦσα, πολλὰ πεποίηκε τὰ κοινά, καὶ τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν τάλάντων
 15 προσέρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιουμένου τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ προσλαμβάνοντος· οἱ γὰρ εὐποροὶ πάντες ἔρχονται μεθέζοντες τοῦτου, καὶ καλῶς ποιοῦσιν. (39) τί οὖν μαθόντες τοῦτ' ὀνειδίζομεν ἀλλήλοις καὶ προφά- σει χρώμεθα τοῦ μηδὲν ποιεῖν, πλὴν εἰ τῇ παρὰ τῆς τύχης βοθηαία γεγονυία τοῖς ἀπόροις φθονοῦμεν; οὐς οὐτ' ἂν αἰτιασαίμην ἔγωγε, οὐτ' ἀξιώ. (40) οὐδὲ
 20 γὰρ ἐν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ὁρῶ τὸν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους οὕτω διακεείμενον οὐδ' οὕτως ἀγνώμονα οὐδ' ἄτοπον τῶν ὄντων οὐδένα, ὥστε, εἰ μὴ ποιήσουσιν ἅπαντες ὅσον αὐτός, οὐ φάσκοντα ποιήσιν οὐδὲν οὐδ' αὐτόν· καὶ γὰρ ἂν τοῖς τῆς κακώσεως εἴη νόμοις οὕτω γ' ἔνοχος· δεῖ γάρ, οἶμαι, τοῖς γονεῦσι τὸν ὠρισμένον ἐξ ἀμφοτέρων ἔρανον, καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ
 25 παρὰ τοῦ νόμου, δικαίως φέρειν καὶ ἐκόντα ὑποτελεῖν. (41) ὥσπερ τοῖνυν ἐνὸς ἡμῶν ἐκάστου τίς ἐστι γονεύς, οὕτω συμπάσης τῆς πόλεως κοινούς δεῖ γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι, καὶ προσήκει τούτους οὐχ ὅπως ὦν ἡ πόλις δίδωσιν ἀφελέσθαι τι, ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἦν τούτων, ἄλλοθεν σκοπεῖν ὅπως

1 του] τοῦτο FYBEGHq : του τοῦτο (conflatio) Al : αὐτοῦ Did. 2 φοβοῦμαι (λέγειν) AFYñCpq (36) 3 εὐπόρων M^ad^a 4-5 καταδεῖς AF^aYñCpq 5 καὶ om. AF^aYñCpq 6 ὡς om. S^a 7 οὐδὲν] οὐδ' S^cA : (οὐ) οὐδὲν FYBñCpqAl, fort. recte (37) 9 προτέρων SdAl ἡμῖν AFYñCpq 10 ἐστὶ] ἦν AYMcD : del. Blass 11 οὐδὲ] οὐτε AC 11-12 ἀφ' ἑαυτοῦ FYBñC^{mg}qAl 13 ἐποιοῦν Al¹ (38) 14 τὰ om. A 16 προσλαμβάνον- των FYBñpqAl (39) 17 μαθόντες] παθόντες F^cYB^{s.l}E^{s.l}G^{s.l}HMdpqAl 18 μηδὲν (τῶν δε- ὄντων) FYBñCpqAl εἰ (μὴ) AFYñCpq τῆς...βοθηαίας γεγонуίας Richards (40) 19 οὐδὲ] οὐτε A 21 ἄτοπον τῶν ὄντων] ἀτοπώτατον ὄντα FYBñpq 22 ὅσον] ὅς' ἂν AFYñCpq 23 οὕτω γ'] οὕτε γε A^a : οὗτος τότε FYBñpqAl (41) 26 τίς] εἰς kMDC : εἰς τις Reiske 27 (τούς) γονέας τοὺς σύμπαντας Stob. : τοὺς γονέας σύμπ. Blass προσήκειν FYBñpqAl Stob. τούτοις AC : τούτοις τούτους b (conflatio) 28 ἦν om. Yb^aHq^a

μηδενὸς ὄντες ἐνδεεῖς περιοφθήσονται. (42) τοὺς μὲν τοῖνυν εὐπόρους ταύτη
 χρωμένους τῇ γνώμῃ οὐ μόνον ἡγοῦμαι τὰ δίκαια ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τὰ λυσι-
 τελεῖ· τὸ γὰρ τῶν ἀναγκαίων τινὰς ἀποστερεῖν κοινῇ κακόνους ἐστὶ ποιεῖν
 πολλοὺς ἀνθρώπους τοῖς πράγμασι· τοῖς δὲ ἐν ἐνδείᾳ, δι' ὃ δυσχεραίνουσι
 τὸ πρᾶγμα οἱ τὰς οὐσίας ἔχοντες καὶ κατηγοροῦσι δικαίως, τοῦτ' ἀφελεῖν
 5 ἂν συμβουλευσάμην. (43) δέειμι δέ, ὥσπερ ἄρτι, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὑπὲρ
 τῶν εὐπόρων, οὐ κατοκνήσας εἰπεῖν τᾷληθῇ. ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς οὕτως ἄθλι-
 ος οὐδ' ὥμους εἶναι δοκεῖ τὴν γνώμην, οὐκουν Ἀθηναίων γε, ὥστε λυπεῖσθαι
 ταῦτα λαμβάνοντας ὁρῶν τοὺς ἀπόρους καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς ὄντας.
 (44) ἀλλὰ ποῦ συντριβέται τὸ πρᾶγμα καὶ ποῦ δυσχεραίνεται; ὅταν τὸ ἀπὸ
 10 τῶν κοινῶν ἔθος ἐπὶ τὰ ἴδια μεταβιβάζοντας ὁρῶσί τις, καὶ μέγαν μὲν ὄντα
 παρ' ὑμῖν εὐθέως τὸν λέγοντα, ἀθάνατον δὲ ἔνεκ' ἀσφαλείας, ἐτέραν δὲ τὴν
 κρύβδην ψῆφον τοῦ φανερώς θορύβου. (45) ταῦτ' ἀπιστίαν, ταῦτ' ὀργὴν ἔχει.
 δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν, τοὺς
 15 μὲν εὐπόρους εἰς μὲν τὸν βίον τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας καὶ ὑπὲρ
 τούτων μὴ δεδοικότας, εἰς δὲ τοὺς κινδύνους κοινὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τὰ
 ὄντα τῇ πατρὶδι παρέχοντας, τοὺς δὲ λοιποὺς τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζον-
 τας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος, τὰ δὲ ἐκάστου ἴδια τοῦ κεκτημένου. οὕτω καὶ
 μικρὰ μεγάλη πόλις γίνεταί καὶ μεγάλη σφύζεται. ὥς μὲν οὖν εἴποι τις ἂν,
 ἂ παρ' ἐκατέρων εἶναι δεῖ, ταῦτ' ἴσως ἐστίν· ὥς δὲ καὶ γένοιτ' ἂν, [ἐν] νόμῳ
 20 διορθώσασθαι δεῖ.

(46) Τῶν δὲ παρόντων πραγμάτων καὶ τῆς ταραχῆς πολλὰ πόρρωθέν ἐστι
 τὰ αἷτια· ἂ εἰ βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ἐστίν, ἐθέλω λέγειν. ἐξέστητε, ὦ ἄν-
 25 δρες Ἀθηναῖοι, τῆς ὑποθέσεως ἐφ' ἧς ὑμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλειπον, καὶ τὸ
 μὲν προϊστασθαι τῶν Ἑλλήνων καὶ δυνάμιν συνεστηκυῖαν ἔχοντας πᾶσι τοῖς
 ἀδικουμένοις βοηθεῖν περιέργον ἐπέισθητε εἶναι καὶ μάταιον ἀνάλωμα ὑπὸ
 τῶν ταῦτα πολιτευομένων, τὸ δ' ἐν ἡσυχίᾳ διάγειν καὶ μὴδὲν τῶν δεόντων
 πράττειν, ἀλλὰ προιεμένους καθ' ἐν ἑκαστον πάντα ἐτέρους ἐᾶσαι λαβεῖν,

1 μηθενὸς (vel μεθ' ενός) FyBbEGHrqr (42) 1 τοῖς...εὐπόροις Sb μέντοι νῦν AC 2 ποι-
 εῖν (ἂν) FyBbEGHrqrAl : (ἂν) ποιεῖν Cobet 3 τινὰς AFYñCpqr, cf. or. 10.44 5 ταῦτα A
 (43) 6 δέειμι (bis) C 8 γε (οἶμαι ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἄλλων) AFYbEGHCpqr (οἶμαι om. A) : (ἀλλ'
 οὐδὲ τῶν ἄλλων οἶμαι) Md (44) 10 συντριβήσεται G 11 διαβιβάζοντας S Did., Phil. Lex.
 (-ζονται codd. HFMatrit. UCM 30) 12 ἐτέραν] αἰτίαν E^{s.l.} G^{s.l.} p^{s.l.} (45) 14 πολιτείας]
 κοινωνίας M^a 15 τὰ Auger : τὸν SAFYñCpqrAl ὑπὲρ] περὶ FyBñpqrAl 16 τὰ (ante ὄντα)
 om. S 17 alterum κοινὰ om. FY^aBbE^arp^aAl 19 (ἡ) μικρὰ Stob. μεγάλη post πόλις
 AFYñCpqr Stob. 20 del. Blass. : ἐνόμῳ S^cYBñCpqrAl, fort. recte (46) 24 ὑποθέσεως]
 τάξεως S⁷⁰ Hermog., Aristid. κατέλειπον S 25 πᾶσι SFY Π71/10-13 bEGHrqrAl : ἀεὶ
 AMdC (per similit. -ACI/-AEI) 26 ὑπὸ] ὑπὲρ S^a 28 (καὶ) καθ' b

θαυμαστὴν εὐδαιμονίαν καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἔχειν ᾤεσθε. (47) ἐκ δὲ τούτων παρελθὼν ἐπὶ τὴν τάξιν ἐφ' ἧς ὑμῖν τετάχθαι προσήκειν ἕτερος, οὗτος εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ πολλῶν κύριος γέγονεν, εἰκότως· πρᾶγμα γὰρ ἔντιμον καὶ μέγα καὶ λαμπρόν, καὶ περὶ οὗ πάντα τὸν χρόνον αἱ μέγιστα τῶν πόλεων πρὸς αὐτὰς διεφέροντο, Λακεδαιμονίων μὲν ἡττηχότων, Θηβαίων δὲ ἀσχόλων διὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον γενομένων, ἡμῶν δὲ ἀμελούντων, ἔρημον ἀνείλετο. τοιγάρτοι τὸ μὲν φοβεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, (48) τὸ δὲ συμμάχους πολλοὺς ἔχειν καὶ δύναμιν μεγάλην ἐκείνῳ περιέγρονε, καὶ τοσαῦτα πράγματα καὶ τοιαῦτα ἤδη περιέστηκε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας, ὥστε μὴδ' ὅ τι χρὴ συμβουλεύειν εὖπορον εἶναι.

(49) Ὅντων δ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν παρόντων πραγμάτων πᾶσι, ὡς ἐγὼ κρίνω, φοβεράν, οὐδένες ἐν μεῖζονι κινδύνῳ τῶν πάντων εἰσὶν ὑμῶν, οὐ μόνον τῷ μάλιστα ὑμῖν ἐπιβουλεύειν Φίλιππον, ἀλλὰ καὶ τῷ πάντων ἀργότατα αὐτοὶ διακείσθαι. εἰ τοῖνυν τὸ τῶν ὀνίων πλῆθος ὀρώντες καὶ τὴν εὐετηρίαν τὴν κατὰ τὴν ἀγοράν, τούτοις κεκήλησθε ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὐσης, οὔτε προσηκόντως οὔτ' ὀρθῶς τὸ πρᾶγμα κρίνετε· (50) ἀγορὰν μὲν γὰρ ἂν τις καὶ πανήγυριν ἐκ τούτων ἢ φαύλως ἢ καλῶς παρεσκευάσθαι κρίνοι· πόλιν δ' ἣν ὑπέιληφεν, ὅς ἂν τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν αἰεὶ βούληται, μόνῃν ἂν ἐναντιωθῆναι καὶ τῆς πάντων ἐλευθερίας προστῆναι, οὐ μὰ Δί' ἐκ τῶν ὀνίων, εἰ καλῶς ἔχει, δοκιμάζειν δεῖ, ἀλλ' εἰ συμμάχων εὐνοία πιστεύει, εἰ τοῖς ὅπλοις ἰσχύει, ταῦθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως δεῖ σκοπεῖν· ἂ σφαλερῶς ὑμῖν καὶ οὐδαμῶς ἅπαντ' καλῶς ἔχει. (51) γνοίητε δ' ἂν, εἰ σκέψασθε ἐκείνως. πότε μάλιστ' ἐν ταραχῇ τὰ τῶν Ἑλλήνων γέγονε πράγματα; οὐδένα γὰρ χρόνον ἄλλον ἢ τὸν νυνὶ παρόντα οὐδ' ἂν εἰς εἴποι. τὸν μὲν γὰρ ἄλλον ἅπαντα εἰς δύο ταῦτα διήρητο τὰ τῶν Ἑλλήνων, Λακεδαιμονίους καὶ ἡμᾶς, τῶν δ' ἄλλων [Ἑλλήνων] οἱ μὲν ἡμῖν, οἱ δ' ἐκείνοις ὑπήκουον. βασιλεὺς δὲ καθ' αὐτὸν

1 ᾤεσθε S Π71/10-13 : οἶεσθε AFYñCpqAl (47) 2 ἡμῖν AC ἕτερος] ὁ Φίλιππος E^{s.l}G^{s.l} p^{s.l}q^a 7 τοιγαροῦν b (48) 7 δὲ] μὲν S^a 8 πολλοὺς om. A^a ἔχειν post μεγάλην AFYñCpq 9 ἤδη om. A^a μὴ A (49) 11 ἄνδρες om. AMdC πᾶσι om. S 13 καὶ om. Md 13-14 ἀργότατον C 14 τὸ om. S ὀνίων] ὄντων p 15 κεκήλησθε Y^aAl1 : κεκύλεσθε Var : ἡπάτησθε E^{s.l}G^{s.l} Schol. D. (Y), cf. § 54 (50) 18 παρεσκευάσθαι S : κατασκευάσθαι H : κατεσκευάσθαι AF^aYbEMdH : κατεσκευάσθαι C κρίναι A^a : κρίνει dC^{s.l} αἰεὶ om. Y^aMdq βούλεται ACp 19 ἂν (ante ἐναντ.) om. S 20 συννοία S^a εἰ (ante τοῖς) om. S^a : καὶ G 21 τοῦθ' S τῆς om. AC σφαλερῶς] φαύλως FYBñC^{7p}qAl 22 οὐδαμῶς...καλῶς AC : οὐδ. ἅπαντα S : οὐδ. καλ. S^c : οὐ καλ. ἅπ. FYBbEHMdpcqAl : οὐδ' ἄλλως ἅπαντα καλῶς Butcher : οὐδαμῶς εἰ πάντ' Weil ἔχοι C (51) 22 σκέψασθε AYHMdCAL2 : σκέψασθε Al1 : q eras. 24-25 εἰς...ταῦτα om. S^a 25 διήρητο S : διήρηται Phil. Lex. (codd. BC^cJKMatrit. UCM 30) τὸ τῶν FYBbEGHp Ἑλλήνων fort. seclud. δ' (ante ἄλλων) om. S^a 26 Ἑλλήνων del. Weil ὑμῖν FYBbEGHpqAl

μὲν ὁμοίως ἅπασιν ἄπιστος ἦν, τοὺς δὲ κρατουμένους τῷ πολέμῳ προσλαμ-
 βάνων, ἄχρι οὗ τοῖς ἑτέροις ἐξ ἴσου ποιῆσαι, διεπιστεύετο, ἔπειτ' οὐχ ἦττον
 αὐτὸν ἐμίσουν οὓς σώσειε τῶν ὑπαρχόντων ἐχθρῶν ἐξ ἀρχῆς. (52) νῦν δὲ
 πρῶτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἅπασιν τοῖς Ἑλλήσιν οἰκείως ἔχει, καὶ πάντων ἦκι- 5
 στα δὴ ἡμῖν, ἂν τι μὴ νῦν ἐπανορθώσμεθα· ἔπειτα προστασίαι πολλαὶ καὶ
 πανταχόθεν γίνονται, καὶ τοῦ πρωτεύειν ἀντιποιοῦνται μὲν πάντες, ἀφε-
 στάσι δ' ἔνιοι, καὶ φθονοῦσι καὶ ἀπιστοῦσιν αὐτοῖς, οὐχ οἷς ἔδει, καὶ γεγόνασιν
 καθ' αὐτοὺς ἕκαστοι, Ἀργεῖοι, Θηβαῖοι, Λακεδαιμόνιοι, Κορίνθιοι, Ἀρκάδες,
 ἡμεῖς. (53) ἀλλ' ὅμως εἰς τοσαῦτα μέρη καὶ τοσαύτας δυναστείας διηρημένων
 [τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων], εἰ δεῖ τάληθ' ἡμεῖς μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, τὰ παρ' 10
 οὐδέσι τούτων ἀρχαῖα καὶ βουλευτήρια ἐρημότερα ἂν τις ἴδοι τῶν Ἑλληνι-
 κῶν πραγμάτων ἢ τὰ παρ' ἡμῖν, εἰκότως· οὔτε γὰρ φιλῶν οὔτε πιστεύων οὔτε
 φοβούμενος οὐδεὶς ἡμῖν διαλέγεται. (54) αἴτιον δὲ τούτων οὐχ ἓν, ὧ ἄνδρες
 Ἀθηναῖοι, (ῥάδιον γὰρ ἂν ἦν ἡμῖν μεταθεῖναι), ἀλλὰ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ
 ἐκ παντὸς ἡμαρτημένα τοῦ χρόνου, ὧν τὸ καθ' ἕκαστον ἐάσας, εἰς ὃ πάντα 15
 τείνει λέξω, δεηθεὶς ὑμῶν, ἂν λέγω τάληθ' ἡμεῖς μετὰ παρρησίας, μηδὲν ἀχθεσθῆ-
 ναί μοι. ἐκπέπραται τὰ συμφέροντ' ἐφ' ἑκάστου τῶν καιρῶν, καὶ μετελήφαθ'
 ὑμεῖς μὲν τὴν σχολὴν καὶ τὴν ἡσυχίαν, ὑφ' ὧν κεκλημένοι τοῖς ἀδικοῦσιν οὐ
 πικρῶς ἔχετε, ἕτεροι δὲ τὰς τιμὰς ἔχουσιν. (55) καὶ τὰ μὲν περὶ τᾶλλ' οὐκ 20
 ἄξιον ἐξετάσαι νῦν· ἀλλ' ἐπειδάν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀνα-
 στάς τις λέγει ὡς οὐ δεῖ ληρεῖν οὐδὲ γράφειν πόλεμον, παραθεὶς εὐθέως ἐξῆς
 τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθὸν καὶ τὸ τρέφειν μεγάλην δύναμιν ὡς χαλεπὸν,
 καὶ 'διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται,' καὶ ἄλλους λόγους ὡς οἶόν τ'

1 ἅπασιν ὁμοίως FyBbEGHrpqAl 2 ἄχρις Añ(praeter H)CpqAl ποιῆσαι SAFYñCpAl :
 corr. Reiske (q) (52) 4 ὁ om. AC οἰκείως] (οὐκ) οἰκείως vel ἀνοικείως Richards 4-5 καὶ
 πάντων ἦκιστα δὴ S : καὶ (πιστῶς), πάντων ἦκιστα δ' Weil : [καὶ] πάντων δ' ἦκισθ' Blass
 ἦκιστα] πάνν E^{s.l.}G^{s.l.} δὴ om. AFYñCpq 5 ἂν τι] ἂ τί FY^abq : ἂν τι H 6 μὲν ἀντι-
 ποιοῦνται FyBbE^aHrpqAl ἅπαντες AFYBñCpq 7 ἔνιοι SAFYñCpqAl : ἔργω Weil : ἐνί
 Nitsche οἷς Weil : ὡς SAFYñCpqAl, cf. § 73 (corr. Schaefer) (53) 10 τῶν...πραγμάτων
 suspectum habet Weil, cf. mox 11 οὐδέν F^aYBbEGHrpqAl 12 ὑμῖν FyBñrpqAl 13 ὑμῖν
 FyBbEGHdpqAl (54) 14 ἦν ἂν FyBHdMq : ἂν om. b ἡμῖν SAFYñCpqAl : ὑμῖν Pw
 15 (ἔν) εἰς AFYbEGHMcDpq pân S 16 συντείνει FyBbHMcDpqAl : γε τείνει EGp (τᾶλ-
 λα) λέξω Md μηδένα AC 16-17 ἀχθεσθῆναι (μοι) AFYñCpq, fort. recte, cf. or. 13.34; 21.58
 17 ἐκπέπραται S^cAE^{s.l.}G^{s.l.}MdCAL2, fort. recte, cf. or. 9.39 : πέπραται SFYBOHrpqAl1 : ἐκ-
 πέπραται bE^aG^a ἐφ' ἂφ' S 18 κεκλημένοι A^aY^aBbE^aGHMc^a, cf. § 49 : κεκλημένοι Al1
 19 ἕτεροι] οἱ προδοταὶ καὶ ὁ Φίλιππος E^{s.l.}G^{s.l.}p^{γρ} Schol. D. (Y) (55) 19 περὶ τᾶλλ' ἄλλα
 AY^cbHMcDcq 20 τῶν] τοῦ Md 21 οὐδὲ] καὶ FyBEGHMcDpq 22 τὸ τὴν S^cAY^cñ(praeter
 b)p^{s.l.}Al : τῷ τὴν S^a : τὴν FyBbp^a δύναμιν μεγάλην AFYñCpq, cf. or. 8.52 23 οἶόν τ']
 οἶονται S^cAF^{γρ}YñCpqAl

- ἀλθεστάτους λέγουσιν. (56) ἀλλὰ δεῖ δήπου τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν οὐχ ὑμᾶς πείθειν, οἱ πεπεισμένοι κἀθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γ' ἀφ' ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζω δ' εἶναι χαλεπὰ οὐχ ὅσα ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν μὴ ταῦτ' ἐθέλωμεν ποιεῖν,
- 5 καὶ τὸ 'διαρπασθήσεται τὰ χρήματα' τῷ φυλακὴν εὔρεῖν δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν, (57) οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος ἀποστήναι. καίτοι ἔγωγε ἀγανακτῶ καὶ αὐτὸ τοῦτο, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινὰς ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ φυλάττειν καὶ κολάζειν τοὺς ἀρπάζοντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι, τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν ἐφεξῆς οὕτως Φίλιππος ἀρπάζων οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτα ἐφ' ὑμᾶς ἀρπάζων.
- 10 (58) τί ποτ' οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν μὲν οὕτω φανερώς ἀδικοῦντα καὶ πόλεις καταλαμβάνοντα οὐδεὶς πώποτε τούτων εἶπεν ὡς ἀδικεῖ καὶ πόλεμον ποιεῖ, τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ προῖεσθαι ταῦτα συμβουλευόντας, τούτους πόλεμον ποιεῖν φασίν; ὅτι τὴν αἰτίαν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου συμβησομένων δυσχερῶν (ἀνάγκη γάρ, ἀνάγκη πολλὰ λυπηρὰ ἐκ τοῦ πολέμου γίνεσθαι) τοῖς
- 15 ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα λέγειν εἰθισμένοις ἀναθεῖναι βούλονται. (59) ἡγούνται γάρ, ἂν μὲν ὑμεῖς ὁμοθυμαδὸν ἐκ μιᾶς γνώμης Φίλιππον ἀμύνησθε, κἀκεῖνου κρατήσιν ὑμᾶς καὶ αὐτοῖς οὐκέτ' ἔσσεσθαι μισθαρνεῖν, ἂν δ' ἀπὸ τῶν πρώτων θορύβων αἰτιασάμενοί τινες πρὸς τὸ κρίνειν τράπησθε, αὐτοὶ μὲν τούτων κατηγοροῦντες ἀμφότερα ἔξω, καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκίμῃσιν καὶ παρ'
- 20 ἐκείνου χρήματα λήψεσθαι, ὑμᾶς δ' ὑπὲρ ὧν δεῖ παρὰ τούτων δίκην λαβεῖν, παρὰ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εἰρηκότων λήψεσθαι. (60) αἱ μὲν ἐλπίδες αἱ τούτων αὐταὶ καὶ τὸ κατασκευάσμα τὸ τῶν αἰτιῶν, ὡς ἄρα βούλονται τινες πόλεμον ποιῆσαι. ἐγὼ δ' οἶδ' ἀκριβῶς ὅτι, οὐ γράψαντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον, πολλὰ Φίλιππος ἔχει τῶν τῆς πόλεως καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε βοήθειαν.

(56) 1 τὴν...ἄγειν] τὸν μὲν εἰρ. ἄγειν (λέγοντα) S^{γρ} μὲν om. AMd 2 οἱ (γε) FYBbEGHr qAl : οἱ (δὴ) Md τοῦ om. Md 3 γὰρ om. A τά om. F^aY^a δ' εἶναι] δὲ δεῖ FYBbEGHr qAl : δὲ δεῖ εἶναι Md 4 ταῦτα μὴ AF^aY^cBñCpAl, cf. or. 8.54 : ταῦτα om. Yq 5 διαρπασθήσεσθαι FYBñCp qAl, cf. or. 8.54 εὔρεῖν] εἰπεῖν or. 8.54 ἧς] ἧν AF^aY^{γρ}BC 6 κωλύσειν FYBbEGdH r qAl2 : κελύσειν (sic) Al1 (57) 6 ἀποστήναι SFYBbEGHd^a r qAl1 : ἀφιστάναι AMd^{γρ}Al2 : ἀφεστάναι C, cf. or. 8.54 7 (αὐτὸ) τοῦτο AY^cEGMdCp ἡμῶν S ἃ om. S^a 8 ἀρπάζοντας] ἀδικοῦντας AY^{γρ}C, cf. or. 8.55 ἐφ'] ὑφ' Md ἡμῖν SAC 9 ἡμᾶς AF^aC (58) 10 (τὸ αἴτιον) τὸν AMdC φανερώς στρατεύοντα or. 8.56 10 καὶ om. AC 11 οὐδένα AMdC τοῦτον S^c εἰπεῖν AMdC ἀδικεῖται G 11–12 πολεμοποιεῖ S, num recte?, sed cf. § 59 : πόλεμον ποιεῖν (αἰτιάσθαι) A 12 προτρέπειν SF^c 13 πολεμοποιεῖν S, cf. supra τοῦ om. EG 15 εἰθισμένοις A(Cobet)Md q^{γρ}, cf. or. 29.54 : οἰομένοις SFYbE^aGHCp q^aAl : αἰρουμένοις Wolf : (δεῖν) οἰομένοις Weil (ἅπαντ') ἀναθεῖναι FYBbE^aHr q : (ἅπαντες) ἀναθεῖναι Al (59) 17 οὐκ SFYBObEGHMDp qAl 19 ἡμῖν SF^c (60) 22 αἰτίων AFYñCp q 23 (εὐ) οἶδ' AFYñCp q ἀκριβῶς om. AMd 24 (καὶ ἄλλα) πολλὰ AF^{γρ}B^{γρ}EGCp, cf. or. 8.58 : ἀλλὰ Φίλιππος...πόλεως ἔχει ἄλλα Md (τὴν) βοήθειαν FYBbEGHr qAl

εἰ μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι πολεμεῖν ἡμῖν ἐκείνον, ἀνοητό-
 τatos πάντων ἂν εἴη, εἰ τοῦτ' ἐξελέγχοι· ὅταν γὰρ οἱ ἀδικούμενοι ἀρνῶνται,
 τί τῷ ἀδικοῦντι προσήκει; (61) ἀλλ' ἐπειδὴν ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἴη, τί φήσομεν
 τότε; ἐκείνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδ' Ὀρεΐταις, τῶν στρατιωτῶν
 ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον, πρὸς τὰ τεῖχη προσβάλλων, 5
 οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρῆν ἔχων.
 ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν ὑπό-
 λοιπον δουλεύειν· οὐδὲ γὰρ ἄλλο γε οὐδὲν ἔνι. (62) καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ τῶν
 ἴσων ὑμῖν καὶ τισι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ὑφ' αὐτῷ ποιήσασθαι τὴν
 πόλιν βούλεται Φίλιππος ὑμῶν, οὐ, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν. οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι 10
 δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτε ἐθέλησετε, οὔτε, ἐὰν ἐθέλητε, ἐπιστήσεσθε (ἄρχειν
 γὰρ εἰώθατε), πράγματα δὲ παρασχεῖν αὐτῷ, ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν
 ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων δυνήσεσθε. διὰ ταῦτα ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ
 ἐγκρατὴς γενήσεται. (63) ὥς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ἐσομένου τοῦ ἀγῶνος,
 οὕτω προσήκει γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὐτοὺς ἐκείνῳ φανερώς 15
 ἀποτυμπανίσαι· οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆ-
 σαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητε ἐχθροὺς, ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις
 ὥσπερ προβόλοις προσπταίσαντας ὑστερίζειν ἐκείνων. (64) πόθεν οἶεσθε νῦν
 αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς (οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἔμοιγε δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο) καὶ τοὺς
 μὲν ἄλλους εὖ ποιοῦντα, εἰ μὴδὲν ἄλλο, ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δ' ἀπειλεῖν ἥδη; οἶον 20
 Θετταλοὺς πολλὰ δούς ὑπηγάγετο εἰς τὴν νῦν παρούσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν
 εἰπεῖν δύναίτο οὐδεὶς ὅσα τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δούς Πο-
 τεῖδαιαν ἐξηπάτησε καὶ πολλὰ ἕτερα· Θηβαίους τὰ νῦν ὑπάγει τὴν Βοιωτίαν
 αὐτοῖς παραδούς καὶ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· (65) ὥστε

1 βούλεσθ' ὑμεῖς MdC (61) 3 αὐτοὺς ἡμᾶς AMdC, cf. or. 8.59 (SAY) 4 τῶν om. S
 5 πρότερον (πρὶν ἢ) AF^cY^ρBMdCq^{s.1}Al, cf. or. 8.59 (AFY) : πρότερον (ἢ) FYbEGpq^a προσ-
 βαλεῖν (αὐτῶν) AY^ρMdC, cf. or. 8.59 : προσβαλῶν FYBEGHrq^aAl 6 ἕως (ἂν) AEGMdCp
 7 ἢ] εἰ pAl2 8 οὐδὲ] οὐ AFYñCpq, cf. or. 8.59 ἔνι] ἐστι AC (62) 8 οὐχ] οὐδὲ FYBñCpqAl
 9 ὑμῖν (τε) A : ἡμῖν (τε) Md καὶ τοῖς ἄλλοις or. 8.60 ὑφ'] ἐφ' S : ἀφ' H 9-10 ποιήσασθαι...
 Φίλιππος] τὴν πόλιν ποιήσασθαι Φίλιππος βούλεται AC 10 ὑμῶν, οὐ om. AC, cf. or. 8.60 :
 ἡμῶν οὐ F^aYB^abGdMHrqAl : ἡμῶν b 11 ἡμεῖς M^ad^a ἐθέλητε] ἐθέλησθε AMdC(-σετε),
 cf. or. 8.60 ἐπίστασθε F^ρYB^ρñrqAl2 : ἐπιστήσεσθαι C 12 αὐτῷ παρασχεῖν AMdC, cf.
 or. 8.60 13 ἀπάντων om. MdC (63) 14 ἐσομένου] ὄντος AMdC, cf. or. 8.61 τοῦ om. S
 ἀγῶνος (ὑμῖν) AFYñCpq 16 ἀποτυμπαν- SF^aF^ρYHq^a : (μισεῖν καὶ) ἀποτ. AF^ρB^ρbECpAl,
 cf. or. 8.61 : (καὶ) ἀποτ. G ἔξω τῶν Sb 18 προσπταίοντας AFYñCpqAl, fort. recte, cf. or.
 8.61 : προσπταίσαντας S (64) 18 ἐκείνων...αὐτὸν om. H (per homoeot.) (ἐπεὶ) πόθεν
 AEGMdCpAl : πόθεν (γὰρ) S^cFYbq 19 ἄλλο ἔμοιγε δοκεῖ SYbHMDq : ἄλλο δοκεῖ μοι AC
 : ἔμοιγε ἄλλο δοκεῖ FEGpAl 23 τὰ om. AC ὑπάγεται FYBñrqAl

- καρπωσάμενοί τινα ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν ἃ δὴ
 πεπόνθασιν, οἱ δ' ὅτι ἂν ποτὲ συμβῇ πείσονται. ὑμεῖς δὲ ὦν μὲν ἀπεστέρησθε
 σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσα ἐξηπάτησθε, πόσων
 ἀπεστέρησθε. οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τὰ ἐπὶ Θράκης, Δορίσκον, Σέρρι-
 5 ον, τὸν Κερσοβλέπτην αὐτόν; οὐ νῦν Καρδίαν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; **(66)** τί ποτ'
 οὖν ἐκείνως τοῖς ἄλλοις, καὶ ὑμῖν οὐ τὸν αὐτὸν τὸν τρόπον προσφέρεται; ὅτι ἐν
 μόνη τῶν πασῶν πόλεων τῇ ὑμετέρᾳ ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται,
 καὶ λαβόντα χρήματα αὐτὸν ἀφαλὲς ἐστὶ λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφηρημένοι
 τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἦτε. **(67)** οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Ὀλυνθῷ τὰ Φιλίππου
 10 μὴ σὺν εὐ πεπονθότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτεῖδαιαν καρποῦσθαι·
 οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ μὴ σὺν εὐ πεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ
 Θετταλῶν τῷ τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυλαίαν
 ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλὲς, πρὶν τὴν Βοιωτίαν ἀπέδωκε καὶ τοὺς
 Φωκέας ἀνεῖλεν. **(68)** ἀλλ' Ἀθήνησιν, οὐ μόνον Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Καρδιανῶν
 15 χώραν ἀπεστερηκότος Φιλίππου, ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχι-
 σμα τὴν Εὐβοίαν καὶ νῦν ἐπὶ Βυζάντιον παριόντος, ἀσφαλὲς ἐστὶ λέγειν ὑπὲρ
 Φιλίππου. καὶ γάρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλούσιοι γίνονται,
 καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἐνδοξοὶ καὶ γνώριμοι, ὑμεῖς δὲ τοῦναντίον ἐκ
 μὲν ἐνδόξων ἀδοξοὶ, ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι. **(69)** πόλεως γὰρ ἔγωγε πλούτον
 20 ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὐνοίαν, ὧν πάντων ἐστὲ ὑμεῖς ἄποροι. ἐκ δὲ τοῦ
 τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν καὶ εἰν τοῦτον τὸν τρόπον φέρεσθαι, ὁ μὲν εὐ-
 δαίμων καὶ μέγας καὶ φοβερός πᾶσιν Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις, ὑμεῖς δ' ἔρημοι
 καὶ ταπεινοί, τῇ μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐετηρία λαμπροί, τῇ δ' ὧν προσήκει
 παρασκευῇ καταγέλαστοι. **(70)** οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περὶ τε ὑμῶν καὶ περὶ
 25 αὐτῶν ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν
 φασὶ δεῖν, κἂν τις ὑμᾶς ἀδικῇ, αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν

(65) 1 ἡδη] δὴ S πεπόνθασιν] πάντες ἴσασιν AFYñCpqr, cf. or. 8.63 2 ὅτι ἂν] ὅταν or. 8.63 (SAL) 4 τὰ ἐπὶ SAbHMDAl : τὰς ἐπὶ EGp σέρριον δορίσκον YbH 5 Καρδίαν] (τὴν) καρδιανῶν AG^{s.l.} : τὴν Καρδίαν C : τὴν πόλιν τῶν Καρδιανῶν or. 8.64 **(66)** 6 ἐκείνος F^eE^aG^aMdp^aAl : ἐκείνους h^{s.l.} ἡμῖν MdC οὐ τὸν αὐτὸν AFYñCpqrAl, fort. recte, cf. or. 8.64; § 70 : οὐ τοῦτον cett. 7 ἡμετέρᾳ F^aYBbEGHCpqr^aAl **(67)** 10 τῷ] τὸ S^F^a 11 θετταλίᾳ (τὰ φιλίππου) AF^{7p}EGp, cf. or. 8.65 τοῦ (ante Θετ.)] τῶν SAFB^aEGA^cdCp 12 ἐκβάλλειν S αὐτοῖς post Πυλαίαν AMdC 13 πρὶν <ῆ> S^FYñqrAl **(68)** 15 ἡμῖν SAFYñCpqrAl : ὑμῖν or. 8.66 17 καὶ γάρ τοι τούτων] καίτοι γὰρ τοιούτων C γεγόνασι FYBñCpqrAl 18–19 ἐνδοξοὶ...ἀδοξοὶ om. H (per homoeot.) **(69)** 20 ἀπάντων AYHMDCq ἐστὲ ὑμεῖς AFYñCpqr, cf. or. 8.66 : ὑμεῖς ἐστὲ cett. 21 τοῦτον τὸν τρόπον om. or. 8.67 φέρεσθαι] προσ- φέρεσθαι S : (τὰ πράγματα) φέρεσθαι A^cFYñCpqrAl, cf. or. 8.67 22 φοβερός (ἐστὶ) FYBñqr ἅπασι <τοῖς> AMdC βαρβάροις <γέγονεν> AC 23 προσήκει AMdC **(70)** 25 ἡμᾶς... ἡμῖν S

οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος. καίτοι λαιδορίας εἴ τις χωρὶς ἔροιτο ‘εἰπέ μοι, τί δὴ γινώσκων ἀκριβῶς, Ἀριστόμηδες, (οὐδεὶς γὰρ τὰ τοιαῦτ’ ἀγνοεῖ) τὸν μὲν τῶν ἰδιωτῶν βίον ἀσφαλῆ καὶ ἀπράγμονα καὶ ἀκίνδυνον ὄντα, τὸν δὲ τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον καὶ σφαλερὸν καὶ καθ’ ἐκάστην ἡμέραν ἀγώνων καὶ κακῶν μεστόν, οὐ τὸν ἡσύχιον, ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς κινδύνοις αἰρεῖ; τί ἂν εἴποις; 5
(71) εἰ γὰρ ὁ βέλτιστον εἰπεῖν ἂν ἔχοις, τοῦτό σοι δοίημεν ἀληθὲς λέγειν, ὡς ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ δόξης ταῦτα πάντα ποιεῖς, θαυμάζω τί δήποτε σαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων ἅπαντα ποιητέον εἶναι νομίζεις καὶ πονητέον καὶ κινδυνευ- τέον, τῇ πόλει δὲ προσέσθαι ταῦτα μετὰ ῥαθυμίας συμβουλευεῖς. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ’ ἂν εἴποις, ὡς σὲ μὲν ἐν τῇ πόλει δεῖ τινὰ φαίνεσθαι, τὴν πόλιν δ’ ἐν τοῖς 10
Ἑλληνσι μηδενὸς ἀξίαν εἶναι. (72) καὶ μὴν οὐδ’ ἐκεῖνό γε ὁρῶ, ὡς τῇ μὲν πό- λει ἀσφαλὲς τὸ τὰ αὐτῆς πράττειν, σοὶ δὲ ἐπικίνδυνον, εἰ μηδὲν τῶν ἄλλων πλέον περιεργάσει, ἀλλὰ τούναντίον σοὶ μὲν ἐξ ὧν ἐργάζει καὶ περιεργάζει τοὺς ἐσχάτους ὄντας κινδύνους, τῇ πόλει δὲ ἐκ τῆς ἡσυχίας. (73) ἀλλὰ νῆ Δία παππῶα σοι καὶ πατρῶα δόξα ὑπάρχει, ἣν αἰσχρὸν ἐστὶν ἐν σοὶ καταλῦσαι· 15
τῇ πόλει δ’ ὑπήρξεν ἀνώνυμα καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων. ἀλλ’ οὐδὲ τοῦθ’ οὕτως ἔχει· σοὶ μὲν γὰρ ἦν κλέπτῃς ὁ πατήρ, εἴπερ ἦν ὁμοῖος σοί, τῇ πόλει δὲ ἡμῶν οὓς πάντες ἴσασι οἱ Ἕλληνες ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων σεσωσμένοι. (74) ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἴσως οὐδὲ πολιτικῶς ἔνιοι τὰ καθ’ αὐτοὺς καὶ τὰ κατ’ αὐ- τὴν πολιτεύονται· πῶς γὰρ ἐστὶν ἴσον τούτων μὲν τινὰς ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου 20
ἦκοντας ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν, τὴν πόλιν δ’, ἣ προειστῆκε τῶν ἄλλων τέως καὶ τὸ πρωτεῖον εἶχε, νῦν ἐν ἀδοξίᾳ πάσῃ καὶ ταπεινότητι καθεστάναι;
(75) Πολλὰ τοίνυν ἔχων ἔτι καὶ περὶ πολλῶν εἰπεῖν παύσομαι· καὶ γὰρ οὐ λόγων ἐνδεία μοι δοκεῖ τὰ πράγματα οὔτε νῦν οὔτε ἄλλοτε πῶποτε φαύλως ἔχειν, ἀλλ’ ὅταν πάντ’ ἀκούσαντες ὑμεῖς τὰ δέοντα, καὶ ὁμογνώμονες ὡς ὁρ- 25

1 χωρὶς εἴ τις AFYñCpq Did. ἔροιτό (σε) AMdC 2 ἀριστόδημε FYBñrqAl 5 ἡσύχιον (καὶ ἀπράγμονα) AFYñCpq αἰρῇ SAFYBbEGHd^{γρ}M^{s.l.}Al : αἰρεῖν M^ad^a : corr. Dindorf εἴποι (τις) Sd^c (71) 6 ἂν εἰπεῖν AMdC δοίημεν] συγχωρήσαιμεν FYBñrqAl 7 πάντα ταῦτα FYBñrqAl 9 ταῦτα προσέσθαι AC διὰ ῥαθυμίαν AF^aYñCpq 10 δεῖν S (72) 12 πό- λει μὲν AFYñCpq (μὴ) πράττειν M^{s.l.}d^{s.l.} ἐπικίνδυνον FYBñrq^aAl, fort. recte, cf. or. 19.97 : κίνδυνος SACq^{γρ} 13 περιεργάση...ἐργάζη...περιεργάζη SAFYñCpqAl : corr. Dindorf 14 ἡσυχίας] περιουσίας p^a (73) 15 πατρῶα...παππῶα Schol. D. δόξασον Al₂ σοι ante ὑπάρχει AFYñCpqAl₁ : om. Schol. D. 17 ὁμοῖός σοι SAFYñCpqAl : corr. Schaefer, cf. Hermog. 18 οὓς Schaefer : ὡς SAFYñCp, cf. § 52 (Weil) ἅπαντες MdCpq^c συνίσασιν q^c, fort. ὡς πάντες συνίσασιν <dis> ἐκ S^{γρ}AFYñCpqAl (ὑπὸ τῶν προγόνων ἡμῶν) σεσωσμένοι S^{γρ}A^cFYñCpq (ἡμῶν b, ἡμῶν om. S^{γρ})Al (74) 19 ἀλλὰ γὰρ om. S^a 19–20 κατ’ αὐτὴν S^a : κατὰ τὴν πόλιν AFY : fort. αὐτὴν τὴν πόλιν 21 ἦκοντας] προιόντας FYBñrq^aAl ἦ A τῶν ἄλλων (ἐλλήνων) FYBñCpqAl : τῶν Ἑλλήνων Cobet (75) 25 καὶ ὁρθ. λέγετε Mdp^a (ὡς)

- θῶς λέγεται γενόμενοι, τῶν λυμαίνεσθαι καὶ διαστρέφειν ταῦτα βουλομένων
 ἐξ ἴσου κάθησθ' ἀκροώμενοι, οὐκ ἀγνοοῦντες αὐτοὺς (ἴστε γὰρ εὐθὺς ἰδόν-
 τες ἀκριβῶς, τίς μισθοῦ λέγει καὶ [τίς] ὑπὲρ Φιλίππου πολιτεύεται, καὶ τίς
 ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν βελτίστων), ἀλλ' ἵν' αἰτιασάμενοι τούτους καὶ τὸ πρᾶ-
 5 γμα εἰς γέλωτα καὶ λοιδορίαν ἐμβαλόντες μηδὲν αὐτοὶ τῶν δεόντων ποιῆτε.
 (76) ταῦτ' ἐστὶ ἀληθῆ, μετὰ πάσης παρρησίας, ἀπλῶς εὐνοία τὰ βέλτιστα
 εἰρημένα, οὐ κολακεία βλάβης καὶ ἀπάτης λόγος μεστός, ἀργύριον τῷ λέ-
 γοντι ποιήσων, τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριῶν. ἢ οὖν
 10 παυστέον τούτων τῶν ἐθῶν, ἢ μηδένα ἄλλον αἰτιατέον τοῦ πάντα φαύλως
 ἔχειν ἢ ὑμᾶς αὐτοὺς.

1 διαστρέφειν] διαφθείρειν AF^{γρ}MdC 2 εὐθὺς] αὐτοὺς S 3 del. Reiske 4 τοῦ βελ-
 τίστου AE^cG^cC 5 ἐμβαλόντες (sic) dC (76) 6 ἐστὶν ἀληθῆ S πάσης om. bEG
 7 κολακείας <καὶ> S^cFYñC^{mg}pqAl ἀργύριον <μὲν> S^cAFYñCpql 8 περιποιήσων van
 Herwerden 9-10 φαύλως ἔχειν πάντα AMdC 10 In SFY subscriptum ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ
 Δ Η Η Δ Δ Δ Ι Ι Ι Ι (Η Η Δ Δ Δ Η Η in FY)